

Sermaye piyasası üvey evlat mı?

MUSTAFA KEMAL YILMAZ

Türkiye, 2023 yılında dünyanın en büyük ilk 10 ekonomisinden biri olmayı hedefliyor. Bu hedefe ulaşmanın yolu ise istikrarlı büyümekten ve güçlü bir sermaye birikimine sahip olmaktan geçiyor. Maalesef ülkemizde tasarruf oranı hala %14-15'ler seviyesinde. Sermaye ise daha çok bankacılık kesiminde birikiyor ve şirketler yatırımlarını genellikle bu kanaldan finanse ediyorlar. Nitekim bankacılık sektörü aktif büyüklüğünün Gayri Safi Yurtiçi Hasılaya (GSYİH) oranı %105 ve bankaların Türkiye'deki finansal kuruluşların aktif büyüklüğü içinde aldığı pay %81. Durum böyle olunca, ne zaman bir ekonomik kriz çıksa bankalar faiz oranları ile oynayarak yatırımcıları yağmurlu günlerde şemsiyesiz bırakabiliyor.

Peki, neden hep odak noktamız bankalar? Neden gelişmiş ve birçok gelişmekte olan ülkenin ekonomik kalkınmasında önemli rol oynayan sermaye piyasasına hep üvey evlat muamelesi yapıyoruz? Baktığımızda, rekabet içinde olduğumuz birçok ülkede borsaların piyasa değerinin GSYİH'ya oranı yüksek: Hindistan'da %71, Kore'de %89, İspanya'da %65. Ülkemizde ise bu oran %25'ler seviyesinde. Oysa ki sermaye piyasası, bankacılık sektörü ile karşılaştırıldığında, şirketlere pay senetleri satışı ile geri ödemesiz fon sağlıyor, faiz maliyeti bulunmuyor ve geniş bir yatırımcı kitlesine ulaşarak sürdürülebilir olmaya imkân veriyor. Durum böyle iken, bugün İSO 500 şirketlerinden sadece %15'i borsada işlem görüyor ve son 5 yılda halka arzlarda bir kıpırtı görülüyor. Adeta şirketler tek kanat ile uçmaya ve havada kalmaya çalışıyorlar.

Bu noktada, büyümenin finansmanı için sermaye piyasasını teşvik edici adımlar atılması gerekiyor. Sermaye piyasasını kullanarak fon temin eden/edecek şirketlere başta kurumlar vergisi oranında indirim olmak üzere çeşitli teşvikler sunulması bu adımlardan en önemlisi. Diğer önemli bir adım, devlet yetkilileri tarafından her zeminde şirketleri sermaye piyasasına açılarak fon temin etmeye yönlendirici demeçler verilmesi ve bizzat devletin işsizlik fonu gibi büyük tutarlı fonların %1'ini yeni halka arzlardan pay alımı için kullanması. Çünkü sermaye piyasası, bugün dünyada en önemli ekonomik itici güç olan girişimciliğin yaygınlaşması ve start-up'ların artması için kritik bir öneme sahip. Zira, bugünün start-up'ları, orta vadenin KOBİ'leri, uzun vadenin ise büyük işletmeleri olmaya aday. Bunun en çarpıcı örneği, ABD'de bir start-up olarak ortaya çıktıktan sonra bugün 100 milyar dolar marka değerine sahip olan ve borsada işlem gören Google ve Apple gibi şirketler.

Sermaye piyasasının gelişmesi ve derinleşmesi, son yıllarda ülkemizde yoğun olarak gündeme gelen markalaşma olgusunun da besin kaynağı. Bugün Türkiye'de yaşı 100 yılı bulan şirket sayısı bir elin parmaklarını geçmeyecek kadar az. Gelişmiş ülkelerde ise birçok şirket asırlık ömre sahip. Unutulmama ki iflas eden her şirket, nesiller arasındaki geçişte kurumsallaşma sürecini tamamlayamayıp çekişmelere yenik düşen her işletme, ülkenin millî gelirene ve geleceğine verilen zarardır. Denetim ve gözetim mekanizmaları sağlıklı çalışan, şirketlerin ve yatırımcıların haklarını koruyan bir sermaye piyasası ise hem ülke ekonomisi hem de gelecek nesillerimiz için bir umut kaynağı, bir kazançtır.